

Usnesení Nejvyššího soudu ve věci L. Brožové-Polednové, kterým byl zrušen osvobozující rozsudek vrchního soudu

Vrchní soud pak v září 2008 rozhodl, že L. Brožová-Polednová se vraždy zúčastnila jako přímý účastník. Zákon z roku 1852 by čin posoudil jako vraždu prostou, za niž pachatel (pachatelům) hrozí trest smrti. Pokud však verdikt nepadl do dvaceti let od spáchání činu, skutek se nepromlčoval, ale sazba se snižovala na 10 až 20 let s tím, že lze jít i pod spodní hranici. Podle platného trestního zákona z roku 1961 za vraždu hrozí 10 až 15 let vězení, nebo výjimečný trest. Zároveň říká, že promlčecí lhůta pro justiční vraždy z let 1948 až 1989 je dvacet let a běží od 30. prosince 1989. Vrchní soud v Praze uložil L. Brožové-Polednové trest odnětí svobody na 6 let podle trestního zákona z roku 1852, který je pro pachatelku výhodnější. Jako polehčující okolnost označil dosavadní bezúhonnost obžalované, dále to, že čin spáchala z poslušnosti, a také dobu, která od procesu uplynula.

Tdo 549/2008

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud projednal ve veřejném zasedání dne 4. 6. 2008 dovolání nejvyšší státní zástupkyně podané v neprospěch obviněné JUDr. L. P. , proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 2008, sp. zn. 7 To 144/2007, v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 43 T 19/2007 a rozhodl t a k t o :

Podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 2008, sp. zn. 7 To 144/2007, z r u š u j e .

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. 43 T 19/2007, byla obviněná JUDr. L. P. , rozená B. , uznána vinnou trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. a), g) tr. zák. a odsouzena podle § 219 odst. 2 tr. zák., § 40 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na osm let, pro jehož výkon byla zařazena do věznice s dozorem.

Jako trestný čin posoudil Městský soud v Praze skutek, který podle jeho zjištění spočíval v podstatě v tom, že obviněná v době od 31. 5. 1950 do 8. 6. 1950 v P. spolu s dalšími prokurátory se jako prokurátorka tehdejší Státní prokuratury podílela na zastupování obžaloby v hlavním přelíčení ve věci proti obžalované JUDr. M. H. a spol., která byla u tehdejšího Státního soudu v Praze vedena pod sp. zn. Or I/VII-65/50, přičemž postupovala v rozporu s tehdy platnými ustanoveními § 3, § 33, § 34 a dalšími ustanoveními zákona č. 119/1873 ř. z., přičemž si byla vědoma toho, že o vině a trestu obžalovaných rozhodly již před tímto přelíčením a nezávisle na jeho průběhu mimosoudní orgány a že toto přelíčení slouží jen k vyvolání dojmu zákonnosti trestního řízení, jehož jediným cílem byla fyzická likvidace obžalovaných, v důsledku toho byli rozsudkem tehdejšího Státního soudu v Praze ze dne 8. 6. 1950 odsouzeni JUDr. M. H. , J. B. (správně B.), JUDr. O. P. a Z. K. k trestům smrti, které byly vykonány dne 27. 6. 1950, a další osoby k trestům těžkého žaláře v rozmezí od 15 let až na doživotí.

O odvolání obviněné, podaném proti všem výrokům rozsudku, bylo rozhodnuto usnesením Vrchního soudu

v Praze ze dne 4. 2. 2008, sp. zn. 7 To 144/2007. Podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. byl rozsudek Městského soudu v Praze zrušen a trestní stíhání obviněné bylo z důvodu uvedeného v § 223 odst. 1 tr. ř., § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno. Toto rozhodnutí odůvodnil Vrchní soud v Praze tím, že Městský soud v Praze posoudil skutek v rozporu s ustanovením § 16 odst. 1 tr. zák. podle nynějšího zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a že správně měl skutek posoudit podle zákona č. 117/1852 ř. z., zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích, který byl účinný v době, kdy se skutek stal. Podle Vrchního soudu v Praze obviněná spáchala zločin vraždy podle § 134 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., a to vraždy prosté ve smyslu § 135 bod 4 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., navíc jen jako vzdálený účastník, takže se na ni vztahovala ta část ustanovení § 137 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., podle níž byl skutek ohrožen těžkým žalářem od pěti do deseti let. Na to navazovaly úvahy Vrchního soudu v Praze o promlčecí lhůtě stanovené v § 228 písm. b) tr. zák. č. 117/1852 ř. z. na pět let se závěrem, že vzhledem k ustanovení § 5 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, trestnost zločinu zanikla promlčením dne 30. 12. 1994, neboť trestní stíhání obviněné bylo zahájeno až po tomto datu. Z toho Vrchní soud v Praze dovodil, že trestní stíhání obviněné bylo nepřipustné. Ustanovení § 67a písm. d) tr. zák. o nepromlčitelnosti některých trestných činů spáchaných v době od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989 Vrchní soud v Praze neaplikoval, protože bylo do trestního zákona vtěleno až dne 28. 12. 1999, tj. poté, co trestní stíhání již bylo podle jeho názoru promlčeno.

Nejvyšší státní zástupkyně podala v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Praze. Výrok tohoto usnesení napadla v celém rozsahu. Odkázala na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. f), g) tr. ř. Nesprávné právní posouzení skutku Vrchním soudem v Praze ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřovala v tom, že tento soud považoval skutek za prostou vraždu podle § 135 bod 4 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., odmítla jeho úvahu, že obviněná byla jen vzdáleným účastníkem zločinu, a vyjádřila názor, že šlo o spolupachatelství úkladné vraždy podle § 135 bod 1 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. nebo zjednané vraždy podle § 135 bod 3 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. Poukázala na to, že při této kvalifikaci byl na skutek stanoven v § 136 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. trest smrti a že podle § 231 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. byl nepromlčitelný. Z toho podle ní vyplývá, že nynější trestní zákon č. 141/1961 Sb., který nepřipouští trest smrti a u trestného činu vraždy podle § 219 odst. 2 tr. zák. stanoví promlčecí dobu dvacet let, je pro obviněnou příznivější, takže jeho aplikace je v souladu s ustanovením § 16 odst. 1 tr. zák. Nedostatek podmínek pro zastavení trestního stíhání ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. vyplývá podle nejvyšší státní zástupkyně z toho, že s ohledem na ustanovení § 5 zákona č. 198/1993 Sb. začala promlčecí doba běžet dne 30. 12. 1989 a její konec připadá na 30. 12. 2009, takže trestní stíhání nebylo promlčeno. Nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal Vrchnímu soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Obviněná se k dovolání vyjádřila prostřednictvím svých obhájců tak, že s ním nesouhlasí, a navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Z hlediska otázky použití trestního zákona č. 117/1852 ř. z. je základní otázkou to, zda jednání obviněné bylo jednáním přímého účastníka, nebo jednáním vzdáleného účastníka.

Konstrukce skutkové podstaty zločinu vraždy v trestním zákoně č. 117/1852 ř. z. úzce souvisí s tím, že tento trestní zákon neznal účastenství jako zvláštní formu trestného činu, která by rozšiřovala trestnost činu nad rámec pachatelství, tak jak je tomu v nynějším ustanovení § 10 tr. zák. č. 140/1961 Sb. o účastenství. V trestním zákoně č. 117/1852 ř. z. byla skutková podstata zločinu vraždy konstruována tak, že tento dokonáný zločin zahrnoval i jednání, která materiálně odpovídají nynějšímu účastenství. Diferenciaci v posuzování účasti osob, jejichž jednáním byl spáchán zločin vraždy, zajišťovala ustanovení o trestu.

Zločinu vraždy podle § 134 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. se dopustil ten, kdo jednal proti člověku v úmyslu, aby ho usmrtil, takovým způsobem, že z toho nastala smrt jeho nebo některého jiného člověka. V ustanovení §

135 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. byly vymezeny čtyři druhy vraždy (úkladná, loupežná, zjednaná a prostá).

Trestem za dokonanou vraždu bez ohledu na to, o jaký druh vraždy šlo, byl zásadně trest smrti. Podle § 136 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. za každou dokonanou vraždu měl být smrtí potrestán nejen vrah sám, nýbrž i ten, kdo ho snad k ní zjednal, nebo při samém vykonávání vraždy ruku svou vztáhl anebo činným způsobem spolupůsobil. Citované ustanovení upravovalo trest za dokonanou vraždu, který byl stanoven „na pachatele, zjednatele a přímé účastníky”.

Výjimku ze zásady, že za každou dokonanou vraždu měl být uložen trest smrti, upravovalo ustanovení § 137 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., které se vztahovalo „na vzdálené spoluvinníky nebo účastníky”. Podle tohoto ustanovení ti, kdo nevztáhnuvše při samém vykonávání vraždy ruky své a nespolutřpůsobivše činným způsobem, přispěli ke skutku některým jiným vzdálenějším způsobem, obsaženým v § 5, měli být potrestáni, byla-li vražda prostá, těžkým žalářem od pěti až do deseti let. Uvedené ustanovení pak ještě jako určitou výjimku z výjimky stanovilo trest těžkého žaláře mezi deseti a dvaceti lety jednak na případy, byli-li vražedný skutek spáchán na příbuzných v pokolení vzestupném nebo sestupném, na manželi nebo manželce některé osoby, jež spolupůsobila, jednak na případy, byla-li spáchána vražda úkladná, loupežná nebo zjednaná. Obě skupiny případů však byly nadále podmíněny tím, že šlo o „vzdálené spoluvinníky nebo účastníky”.

Vyvstává otázka, zda v daném případě bylo jednání obviněné jednáním, jímž při vraždě osob, které byly nespravedlivě odsouzeny k trestům smrti a popraveny, „při samém vykonávání vraždy ... činným způsobem spolupůsobila” ve smyslu § 136 tr. zák. č. 117/1852 ř. z., anebo „při samém vykonávání vraždy ... nespolutřpůsobivše činným způsobem, přispěla ke skutku jiným vzdálenějším způsobem” ve smyslu § 137 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. Tuto otázku nelze přesvědčivě vyřešit jinak než na podkladě konfrontace toho, jak se obviněná v procesu proti uvedeným osobám angažovala, s tím, co představuje nadčasové etické požadavky na činnost veřejného žalobce v trestním řízení. Přitom na činnost obviněné není možné nazírat jen jako na běžné porušení povinností vyplývajících z procesních předpisů upravujících postup trestního řízení, nýbrž jako na totální etické selhání v profesi, která se nemůže bez etického fundamentu obejít. Považovat jednání obviněné za běžné porušení procesních předpisů je vyloučeno již proto, že proces proti osobám, které byly v tomto procesu odsouzeny k trestům smrti a popraveny, nebyl běžným procesem, neboť z materiálního, obsahového a hodnotového hlediska postrádal elementární rysy skutečného soudního řízení, nebyl aktem spravedlnosti a byl tou nejnázornější formou zneužití soudního řízení k fyzické likvidaci osob považovaných vládou komunistickou stranou za tzv. třídní nepřátele. Angažmá obviněné v tomto procesu tudíž není hodnotitelné mírou dodržení či porušení procesních předpisů, ale jen etickým hlediskem vycházejícím z toho, že se ve své funkci propůjčila k tomu, aby svou účastí v procesu přispěla k dosažení jeho zvrhlého cíle.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 7. 12. 1999, sp. zn. 7 Tz 179/99, vymezil některé základní předpoklady, které musí být splněny, aby rozsudek mohl být považován za akt spravedlnosti. Tyto předpoklady musí být splněny bez ohledu na dobu, politické a jiné poměry. Jejich smyslem je garantovat, že učiněné rozhodnutí bude možno považovat za rozsudek nejen ve formálně procesním smyslu, ale především ve smyslu obsahovém a hodnotovém. Uvedené předpoklady spočívají zejména v tom, že: a) odsuzující rozsudek musí být odplatou za skutečně spáchaný zločin odsuzované osoby, b) rozsudek musí být skutečným výsledkem předcházejícího řízení, které nesmí být jen formálním a bezvýznamným doprovodem předem pojatého rozhodnutí, c) rozsudek musí být skutečným produktem činnosti soudu, nikoli aktem, který je soudu vnucen subjekty stojícími mimo soudnictví, např. politickými orgány, exekutivou apod., d) rozsudek musí být výsledkem rozhodování, které má odstup od zájmů na výsledku řízení, včetně zájmů politických, e) účelem rozsudku nesmí být primárně to, aby se stal nástrojem politického boje, který vede jedna část společnosti proti jiné části společnosti, f) rozsudek nesmí být holým aktem likvidace jednotlivců či skupin v rámci tohoto boje.

V citovaném usnesení Nejvyšší soud formuloval zásady trestní odpovědnosti soudce za smrt osob, které byly nevině odsouzeny k trestům smrti rozsudkem, na jehož vynesení se soudce podílel s vědomím, že odsouzené osoby jsou ve skutečnosti nevině. V tomto usnesení Nejvyšší soud vymezil podmínky, za nichž

přichází v úvahu odpovědnost soudce za vraždu, a zdůraznil, že společným znakem těchto podmínek je absence základních nadčasových etických atributů výkonu soudcovské funkce. Tyto podmínky spočívají zejména v tom, že: a) předem byl pojat záměr fyzicky odstranit určitou osobu nebo skupinu osob, b) rozsudek byl zvolen za nástroj fyzické likvidace této osoby nebo skupiny osob, c) soudce se s tímto účelem rozsudku z jakéhokoli důvodu ztotožnil, d) soudce podřídil způsob vedení řízení nebo způsob své účasti na rozhodování tomu, aby bylo dosaženo vydání zamýšleného likvidačního rozsudku, e) soudce vynesl nebo se podílel na vynesení odsuzujícího rozsudku bez ohledu na průběh a výsledky předcházejícího řízení, f) výsledky řízení ve skutečnosti nebyly kritériem rozsudku, ale naopak řízení bylo přizpůsobeno záměru vynést likvidační rozsudek, g) obviněný byl bez reálné šance zvrátit předem pojatý záměr směřující k jeho likvidaci, byť řízení mohlo navenek vyvolávat dojem, že jeho obsah je podkladem rozsudku, např. proto, že obviněný přednesl vynucené doznání.

Nejvyšší soud formuloval uvedené zásady ve věci soudce býv. Státního soudu, který se podílel na vynesení rozsudku, jímž byly uloženy tresty smrti v tzv. babické kauze. Nejvyšší soud nemá důvodu odchylovat se od uvedených zásad v případě obviněné, která v řízení před býv. Státním soudem v obdobné kauze vystupovala v postavení prokurátorky. Tyto zásady se totiž přiměřeně vztahují i na osoby, které v soudním řízení vystupují v postavení žalobce bez ohledu na to, zda jsou označeny jako prokurátor, státní zástupce nebo jinak. I když je nutné respektovat, že žalobce je procesní stranou, a z toho důvodu je namíste připustit, že vystupování žalobce před soudem je vlastní určitá jednostrannost v pohledu na projednávanou věc, je zároveň nutné trvat na tom, že i činnost žalobce musí odpovídat alespoň elementárním nadčasovým etickým hlediskům. Jde o kritéria, v jejichž světle činnost žalobce musí obstát i poté, co pominuly okolnosti, do nichž se promítaly aktuální politické poměry doby. Tato kritéria se v podstatné míře kryjí s tím, co představuje také etický fundament výkonu soudcovské funkce. To, že žalobce těmito kritériím nedostál, se projevuje obdobně jako u soudce, to znamená tím, že žalobce pojal svou účast v soudním řízení způsobem charakterizovaným v předcházejícím odstavci odůvodnění tohoto usnesení okolnostmi popsány pod body a) až g). Z toho vyplývá, že odpovědnost žalobce za smrt osob nevinně odsouzených k trestům smrti je vázána na obdobné podmínky jako odpovědnost soudce.

Vrchní soud v Praze v napadeném usnesení označil obviněnou, která v soudním řízení vedeném proti JUDr. M. H. a spol. vystupovala jako prokurátorka býv. Státní prokuratury, za „vzdáleného účastníka“ vraždy osob nevinně odsouzených k trestům smrti a poté i popravených.

Nejvyšší soud nesdílí názor Vrchního soudu v Praze, že čin obviněné byl činem vzdáleného účastníka, neboť takové posouzení je v rozporu s tím, jaká skutková zjištění o účasti obviněné učinil Městský soud v Praze, zvláště když Vrchní soud v Praze tato zjištění v napadeném usnesení akceptoval jako správná.

Z těchto zjištění vyplývá, že ve věci JUDr. M. H. a spol. šlo o tzv. politický proces, jehož mechanismus byl takový, že o tom, kdo bude obviněn, postaven před soud a odsouzen včetně trestu, který mu bude uložen, zda bude vykonán nebo případně změněn, bylo předem fakticky rozhodnuto politickým orgánem komunistické strany v součinnosti se Státní bezpečností. Osoby vybrané k provedení soudního řízení v postavení soudců a prokurátorů byly podrobeny zevrubné instruktáži, jak postupovat, a byly v podstatě jen vykonavateli toho, jak fakticky rozhodl politický orgán v součinnosti se Státní bezpečností.

Za těchto okolností rozsudek, jehož obsah byl fakticky určen politickým orgánem a jeho rozhodnutím fyzicky zlikvidovat osoby, nad nimiž byl posléze formálně vynesl, nebyl aktem spravedlnosti za skutečně spáchané zločiny odsuzovaných osob, nýbrž mocenským zásahem politického orgánu proti skutečným či domnělým odpůrcům tehdejšího politického režimu v rámci tzv. třídního boje. Rozsudek nebyl výsledkem předcházejícího soudního řízení, neboť toto řízení bylo ve skutečnosti jen formálním a bezvýznamným doprovodem předem pojatého rozhodnutí. Rozsudek ve skutečnosti ani nebyl produktem činnosti soudu, nýbrž aktem, který byl soudu zvenčí vnucen faktickou mocí politického orgánu stojícího mimo soudnictví. Uváží-li se tyto okolnosti, je jasné, že všechny osoby, které přijaly angažmá v soudním procesu v postavení soudců nebo prokurátorů a které tím jen dodaly celé věci vnější zdání regulérně vedeného řízení, ačkoli šlo o bezobsažné zastření toho, že o věci již bylo rozhodnuto politickým orgánem, měly v podstatě srovnatelné postavení pouhých, avšak z hlediska zvoleného mechanismu likvidace postižených osob nenahraditelných

vykonavatelů vůle politického orgánu. Není přesvědčivého důvodu zásadně nějak diferencovat jejich odpovědnost podle toho, zda působili jako soudci nebo jako prokurátoři, neboť ti i oni se zapojili do realizace záměru politického orgánu fyzicky zlikvidovat postižené osoby. Proto nelze akceptovat úvahu Vrchního soudu v Praze, že prokurátoři hráli „nikoliv výsledek určující roli“, že v jejich hierarchii obviněná stála „na posledním místě“ a že míra účasti a trestní odpovědnosti všech členů senátu býv. Státního soudu i vedoucích prokurátorů „je s účastí obviněné, její služební podřízeností a jejím přesvědčením nesrovnatelná“ (str. 7 odůvodnění napadeného usnesení). Tyto úvahy by byly akceptovatelné za podmínky, že by se celá věc odehrávala v poměrech normálně fungujícího soudnictví, kdy žalobce je stranou procesu, prezentuje skutečné výsledky řádně provedeného vyšetřování a předkládá soudu svůj návrh, jak rozhodnout, a kdy soud je orgánem, který na podkladě důkazů sám skutečně rozhoduje. V posuzovaném případě tomu bylo tak, že prokurátoři i soudci fakticky přijali rozhodnutí předem učiněné politickým orgánem a svými funkcemi ho pouze zaštitili a dodali mu zdání, že vzešlo z regulérního řízení. Míra účasti a odpovědnosti obviněné je za této situace s mírou účasti a odpovědnosti ostatních osob velmi dobře srovnatelná. Svědčí o tom zjištění, že obviněná byla mezi prokurátory vybrána k zastupování obžaloby proto, že byla absolventkou právní školy pro pracující, osvědčila se v jiných věcech, v nichž řízení bylo politickým procesem, a vynikla jako dobrý řečník. Na to navazuje zjištění, že když byla z prokurátorů, kteří na věci pracovali, ustavena tzv. vedoucí skupina prokurátorů, obviněná byla v této skupině, zúčastnila se vypracování konceptu obžaloby, přičemž obžalovací spis jako výsledek spolupráce vedoucí skupiny prokurátorů s ministerstvem vnitra byl předložen k politickému schválení. Významné je i zjištění, že obviněná se s dalšími prokurátory a také se soudci býv. Státního soudu zúčastnila společných porad a instruktáží týkajících se trestů a vystupování před soudem. Důležité je zjištění, že obviněná byla vybrána mezi prokurátory, kteří před soudem přednesli závěrečnou řeč, přičemž její vystoupení spočívalo v morálním odsouzení osob postavených před soud. Její vystoupení mělo jasný záměr působit emotivně na postoj veřejnosti tak, aby uložené tresty smrti akceptovala. Pominout nelze ani zjištění, že obviněná po vynesení rozsudku podepsala hodnocení procesu a že v tomto hodnocení bylo vyjádřeno uspokojení nad tím, že proces „dopadl dobře“, přičemž bylo zvláště zdůrazněno, že se tak stalo zejména díky Státní bezpečnosti. Účast obviněné nakonec dokresluje zjištění, že byla jako jeden ze dvou prokurátorů přítomna popravě osob odsouzených k trestům smrti. Tato zjištění ve svém souhrnu zřetelně ukazují na to, že obviněná se ztotožnila s tím, co bylo předem daným a politickým orgánem vytýčeným účelem procesu, tj. s fyzickou likvidací postižených osob bez ohledu na to, že nejsou ničím vinny, a že účast na věci přijala s tím, že tak přispívá k odstranění těchto osob a zároveň k vyvolání dojmu, jako by šlo o regulérní soudní řízení. Jestliže tedy vražedným mechanismem byl soudní proces s rozsudkem smrti a popravou odsouzených osob, pak je plně odůvodněn závěr, že obviněná v postavení prokurátorky „při samém vykonávání vraždy ... činným způsobem spolupůsobila“, jak to mělo na mysli ustanovení § 136 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. Úvaha, že obviněná „při samém vykonávání vraždy ... nespolupůsobivše činným způsobem, přispěla ke skutku jiným vzdálenějším způsobem“, není pro Nejvyšší soud při těch skutkových zjištěních, která učinily oba nižší soudy, přijatelná. Nic na tom nemění okolnost, že odsouzené osoby byly fyzicky usmrceny až při popravě, tedy aktem kata provedeným s určitým časovým odstupem od procesu a od vynesení rozsudku. Jestliže za smrtící mechanismus byl zvolen zinscenovaný soudní proces s předem dohodnutým rozsudkem smrti, pak neodmyslitelným atributem tohoto mechanismu bylo i to, že doba jednání obviněné, které spočívalo v účasti na procesu, se nekryla s dobou, kdy při popravě nastala smrt odsouzených osob. Uvedený časový odstup vykonaných poprav od soudního procesu a vynesení rozsudku proto nemůže být důvodem, pro který by byl vyloučen závěr, že obviněná „při samém vykonávání vraždy ... činným způsobem spolupůsobila“ ve smyslu § 136 tr. zák. č. 117/1852 ř. z.

Napadené usnesení Vrchního soudu v Praze je rozhodnutím, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Pokud Vrchní soud v Praze hodlal skutek posoudit podle trestního zákona č. 117/1852 ř. z., musel ho kvalifikovat jako zločin vraždy podle ustanovení § 134 a ustanovení § 136 tohoto zákona, a nikoli podle ustanovení § 137 tohoto zákona. Jednalo se tedy o zločin, na který trestní zákon č. 117/1852 ř. z. stanovil trest smrti a u kterého proto bylo podle § 231 tr. zák. č. 117/1852 ř. z. vyloučeno, aby jeho trestnost zanikla promlčením. Toto ustanovení zároveň stanovilo, že prošlo-li dvacet let od toho času, co takový zločin byl spáchán, a byly-li tu podmínky uvedené v § 227 a § 229, mělo být nalezeno jen na těžký žalář mezi deseti a dvaceti lety. To nemá vliv na nepromlčitelnost, avšak je to třeba vzít v úvahu při posuzování otázky, který trestní zákon je

pro obviněnou příznivější (§ 16 odst. 1 tr. zák.).

Tím, že Vrchní soud v Praze zastavil trestní stíhání obviněné pro promlčení, je napadené usnesení vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Z hlediska posouzení činu podle trestního zákona č. 117/1852 ř. z. v tom smyslu, zda jeho trestnost zanikla promlčením, je bez významu skutečnost, že trestní stíhání obviněné bylo zahájeno až dne 11. 1. 2005. Při posouzení činu podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) je zřejmé, že trestní stíhání nebylo promlčeno vzhledem k promlčecí době dvaceti let, která je stanovena v § 67 odst. 1 písm. a) tr. zák. a která podle § 5 zákona č. 198/1993 Sb. od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989 neběžela a mohla tedy skončit až 30. 12. 2009, nehledě na to, že za tohoto stavu se na posuzovaný čin evidentně vztahuje ustanovení § 67a písm. d) tr. zák., podle něhož trestnost činu uplynutím promlčecí doby nezaniká.

Bez ohledu na to, zda je skutek posuzován podle trestního zákona č. 117/1852 ř. z. účinného v době spáchání činu nebo podle pozdějšího trestního zákona č. 140/1961 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), je jasné, že trestní stíhání nebylo promlčeno a není proto nepřípustné ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyšší státní zástupkyně zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, pokud případně byla učiněna, a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Vrchní soud v Praze znovu rozhodne o odvolání obviněné proti rozsudku Městského soudu v Praze, přičemž se bude řídit závazným právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 4. června 2008